

Stephen Frears' BZ-London

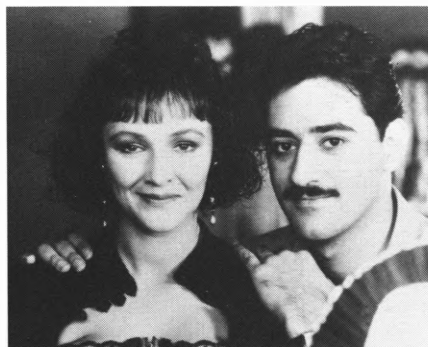
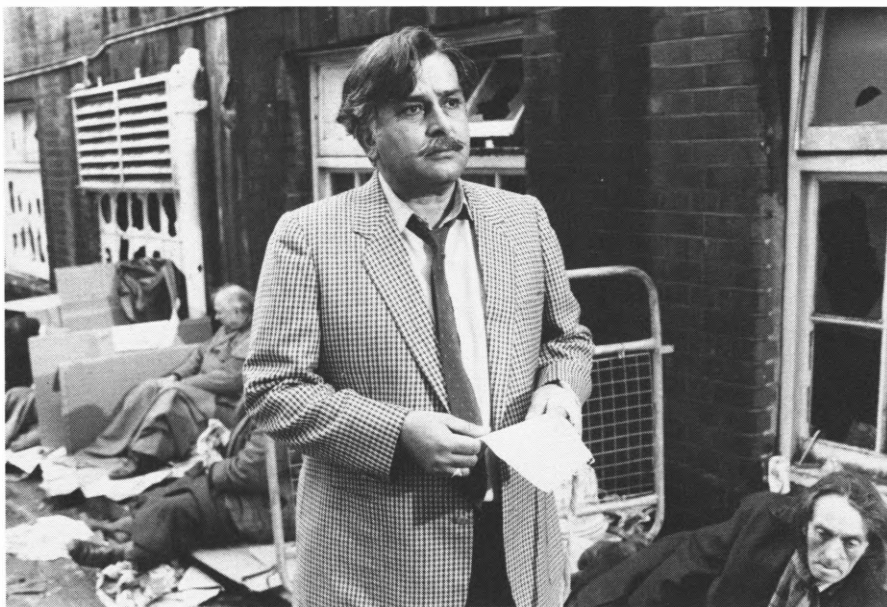
Det er ikke historien men den splintrede og provokerende stil, der gør det

af Ebbe Iversen

Som turist i London er man tilbøjelig til at glemme, hvor urimeligt stor byen faktisk er. Man står velfornøjet i Trafalgar Squares imperiale storladenhed og tænker på, at der i en bred bræmme rundt om centrum strækker sig vældige forstæder, hvis græselige arkitektur og trøstesløse atmosfære er yderst velegnede til at fremkalde akutte depressioner.

Det er herude, langt fra Christopher Wrens og John Nashs majestætiske London, handlingen udspiller sig i Stephen Frears film - i underklassens, slumstormernes og de farvede indvandreres grå ghettoer. Og instruktøren nøjes ikke med at lade sit årvågne kamera opsøge kvarterer, som velfærdsstaten har glemt, hvis den da overhovedet fortjener betegnelsen velfærdsstat. Han fylder dem også med unge i rasende oprør, med gadekampe og hærværk og brændende biler, så London med en af filmens personers valgte ord nærmest minder om Beirut.

Sammy & Rosie gør det (slap dansk titel i forhold til originaltitlen!) bliver således en skræmmende skildring af en storby kastet ud i anarki - og i videre perspektiv en mareridtsagtig vision af aftenlandets undergang, af den vestlige civilisations selvfremkaldte opløsning. Mere konkret undlader Stephen Frears ikke at fremhæve Margaret Thatchers aktive rolle i denne proces, men selv om hans film nok i nogen grad er et politisk kampskrift med tydelig adresse, er den i højere grad en beskrivelse af den socialt bestemte magtesløshed, der får blindt afløb i optøjer og vold. Stephen Frears ved selvfølgelig udmærket, at man ikke laver samfundet om ved at slå nogle butiksruder ind eller kaste sten i hovedet på politifolk - men han forstår den ulmende desperation, der driver mennesker til at gøre den slags.

I sin skildring af dette kaotiske, næsten krigshærgede BZ-London kan *Sammy & Rosie* minde om Alan Ayckbourns skuespil 'Henceforward', opført på Det kgl. Teater under titlen 'Fod på fremtiden'. Stephen Frears er således ikke alene om at se med dyb bekymring på visse tendenser i thatcherismens Storbritannien. Men hans film har også andre ambitioner, for den vil handle om både sex, moral og politik, og det er ikke til dens ubetingede fordel, at Hanif Kureishis manuskript akkompagnerer filmens stærke, brutale billeder med en dialog, som i andægtige aforismer dyrker en form for temmelig overfladisk dybsindighed. Der er ingen helt vellykket kongruens mellem filmens visuelle stil, som ustandselig sprutter af aggressiv originalitet, og dens replikker, der har tendens til at lyde som den knirkende valse på en slidt skrivemaskine.

Spraglet mosaik

Handlingen er i og for sig det mindst interessante i *Sammy & Rosie*, sådan som den stort set også er det i Stephen Frears' øvrige film. Revisoren Sammy, der er af indisk eller pakistansk herkomst, og socialarbejderen Rosie lever sammen i et såkaldt åbent forhold baseret på frihed under ansvar. Det er som bekendt kønt i teorien, men svært at administrere i praksis, og deres seksuelle sidespring kombineret med voksende gensidig ligegyldighed får deres forhold til at knage fælt i fugerne.

Meget bedre bliver det ikke, da Sammys far Rafi ankommer for at bo hos parret i en periode af udefineret varighed. Den gamle mand, der har gjort storslået politisk karriere i sit hjemland, vil gense sin ungdoms elskede London og skænke en større sum penge til sin søn, som han engang svigtede og forlod. Men det afsløres efterhånden, at Rafi har været en kynisk magtpolitiker med tortur og mord på samvittigheden, og det placerer naturligvis sønnen i et dilemma - ligesom Rafi selv skubbes ud i en krise, da han konfronteres dels med Londons unge rebeller, dels med anklager for at have været en blodtørstig tyrann i hjemlandet.

Historien om disse tre hovedpersoner og de mange mærkelige mennesker, der

hele tiden vimser rundt i yderkanten af deres liv, kulminerer med tre samtidige samlejer – Stephen Frears nøjes ikke med at krydsklippe, men deler også billedet op i tre parallelle vandrette enkeltbilleder – og et efterfølgende selvmord. Så er der serveret stof til eftertanke, men den har lidt vanskeligt ved at melde sig med særlig påtrængende styrke, fordi filmen på én gang er for banal og for diffus i håndteringen af sine mange temaer – forholdet mellem de to køn, prisen for seksuel frigørelse, imperialismen og undertrykkelse, britiske klasseskel, politisk vilje til at ofre de få for at hjælpe de mange og til at lade målet hellige midlerne, vold over for ikke-vold, skyld og soning m.m. Det er simpelt hen for meget, og det gør filmen løs i konstruktionen og flaksende i forløbet.

Derfor er det ikke primært filmens leddeløst hoppende handling, men først og fremmest Stephen Frears' højspændte, provokerende måde at fortælle den på, der gør *Sammy & Rosie* fængslende på en lettere facon. Filmene rummer en bizar humor, som ikke forløser, men snarere gør forknyt, og med rastløs energi er den formet i hurtige, undertiden kryptiske scener, visuelt præget af anti-naturalistiske farver og lyssætning. I en dynamisk og bevidst kaotisk stil er filmen slynget op på lærredet som en spraglet mosaik af fragmenter med skarpe kanter.

Det er meget kunstfærdigt på grænsen til det kunstige, grotesk og gådefuldt, men det pirrer og pirker, og det giver filmen en stil, som ikke tillader tilskueren at synke hen i afslappet magelighed. I sin tematiske kerne er *Sammy & Rosie* nok bag alle sine digressioner en relativt enkel film, som angriber diktaturet og hylder oprøret og frihedstrangen, men i sin form er den forvirrende, foruroligende og dermed forfriskende. Billederne fortæller mere end ordene, og hvad de fortæller, er en udfordring – også til den såkaldte gode smag.

Opfindsom pessimist

Dermed fortsætter Stephen Frears en filmisk karriere, som hidtil ikke har været overvældende produktiv, men til gengæld iøjnefaldende original. Efter den lidet kendte debutfilm *The Burning* fra 1968 og den ganske lystige privatdektiv-pastiche *Gumshoe* fra 1972 (med Albert Finney i hovedrollen som bingo-udråber, og musik af Andrew Lloyd Webber!) arbejdede han udelukkende med TV, indtil han i 1984 vendte tilbage til spillefilmen med den særprægede gangsterhistorie *Hævnens time* (*The Hit*). Beretningen om den bekymrede professionelle morder John Hurt, der

Øverst Wendy Gazelle og Ayub Khan Din. Nederst Frances Barber. S. 8 øverst Shashi Kapoor. Nederst Frances Barber og Ayub Khan Din.

Sammy & Rosie gør det

Sammy & Rosie Get Laid. England 1987. Instr: Stephen Frears. Manus: Hanif Kureishi. Foto: Oliver Stapleton. Kl: Mick Audsley. Medv: Shashi Kapoor (Rafi), Claire Bloom (Alice), Ayub Khan Din (Sammy), Frances Barber (Rosie), Roland Gift (Danny), Wendy Gazelle (Anna). Udl: Scala Film. 101 min. Prem: 10.2.1989.

skal bringe den tidligere forbryder og sladrehanke Terence Stamp gennem Spanien, så han kan blive likvideret i Paris, levede først og fremmest på sine tvetydige stemninger, sin spektakulære symbolske brug af de øde spanske landskaber og sit psykologiske magtspil mellem morderen og hans påfaldende ubekymrede fange. Også en ganske enkel historie, fortalt så den fik antydninger af u håndgribelige ekstra dimensioner.

Men Stephen Frears' hidtil bedste film er *Mit smukke vaskeri* (*My Beautiful Laundrette*), produceret på et minimalt budget, ligesom *Sammy & Rosie* indspillet i nogle af Londons mindst attraktive forstæder og fyldt med både humor, uhygge og dirrende intens miljøskildring i sin beretning om den unge ambitiøse pakistaner og hans homoseksuelle punk-ven. Det var en film om storbyens hærgede bagside, om racisme og brutalitet, strammere og mere stringent fortalt end *Sammy & Rosie*.

Også i Stephen Frears' følgende film, *Spids ørerne, smukke!* (*Prick Up Your Ears*) var temaerne det etablerede samfunds intolerance og outsiderens marginale position, her repræsenteret af den homoseksuelle dramatiker Joe Orton med den rebelske livsholdning, den overrumpende kunstneriske succes og den tidlige, blodige død som offer for samleverens jalousi. Og ligesom *Hævnens time*, *Mit smukke vaskeri* og *Sammy & Rosie* havde filmen i højere grad sin styrke i sine stærke stemninger og markante billeder, gerne af forfald og dekadence, end i sin løst skitserede handling.

På den baggrund bliver det spændende at se Stephen Frears' nyeste film, den amerikanske produktion *Les Liaisons Dangereuses* efter Christopher Hamptons vellykkede dramatisering af Choderlos de Laclos' roman om erotiske intriger og kynisk forførelse, i filmen udført af Glenn Close og John Malkovich. Men foreløbig bekræfter *Sammy & Rosie* gør det, at Stephen Frears er en rasende opfindsom billedmager, en pessimistisk samfundsobservatør og en tabuangribende, heftigt oppositionel kunstner, der helst beskæftiger sig med kontroversielle sociale og seksuelle emner, og som ikke lider af overdreven blufærdighed eller trang til at behage sit publikum.

Barsk sans for humor har Stephen Frears også, hvad især filmen om Joe Orton demonstrerede, men det sjoveste indslag i *Sammy & Rosie* har han dog ikke æren for. Det optræder nemlig i de danske undertekster, hvor den hæderkronede engelske landskabsmaler Constables navn oversættes til *konstabler*.